

**ANALIZA COMPARATIVĂ A RATINGULUI REPUBLICII MOLDOVA
ÎN CLASAMENTUL MONDIAL PRIVIND ACCESUL LA FONDUL LOCATIV
PRIN PRISMA INDICELUI DEZVOLTĂRII SOCIALE**

**Tatiana COLESNICOVA, dr., conf. cercet.,
INCE, Republica Moldova
Olga MOSCALU, cercet. șt.,
INCE, Republica Moldova**

Actualitatea temei constă în faptul că accesul la fondul locativ joacă un rol important în dezvoltarea socio-economică a fiecărei țări, inclusiv a Republicii Moldova. Cercetarea dată analizează situația cu accesul la fondul locativ al cetățenilor Republicii Moldova și situația în diferite țări. Prin urmare, scopul cercetării constă în analiza comparativă a Indicelui Dezvoltării Sociale în anul 2017 în general și anume a rating-ului accesului la fondul locativ. În studiu au fost utilizate următoarele metode de cercetare: monografică, comparația, tabelară, grafică, grupării, etc. Ca rezultat al studiului efectuat a fost analizată situația cu accesul la fondul locativ în Republica Moldova. De asemenea, a fost efectuată analiza comparativă pe plan internațional a rating-ului accesului la fondul locativ în Republica Moldova și pe unele țări ale lumii.

Cuvinte-cheie: *Indicele Progresului Social, fondul locativ, locuință, analiza comparativă, rating, necesitățile de bază ale omului.*

The actuality of the topic is that the housing availability (shelter) plays an important role in the socio-economic development of each country including the Republic of Moldova. This research analyzes the situation with the housing availability (shelter) to Moldovan citizens and the situation in different countries. Therefore, the purpose of the research is the comparative analysis of the Social Development Index in 2017 in general and, especially, the housing availability (shelter). The following research methods were used in the research: monographic method, comparison, table, graphics, grouping, etc. As a result of the research, the analysis of the housing availability (shelter) in the Republic of Moldova was obtained. Also, the international comparative analysis of the Social Development Index rating of shelter in the Republic of Moldova and in some countries of the world was carried out.

Keywords: *Social Progress Index, housing availability, shelter, comparative analysis, rating, basic human needs.*

JEL Classification: *D1, J31, R2.*

Introducere. Asigurarea cu locuințe este unul dintre cei mai importanți indicatori ai bunăstării populației. Locuința nu este numai vital necesară pentru om, dar și un indicator al nivelului de trai a populației și al inegalității sociale. În multe țări ale lumii, ca și în Republica Moldova, sfera de locuințe este o parte componentă importantă a economiei naționale. Cu toate acestea, asigurarea populației cu locuințe este o sarcină socială, legată de crearea condițiilor necesare pentru activitatea vitală a fiecărui om.

Mulți oameni de știință din diferite țări consideră că problema locuințelor este o problemă aparte, care este derivată din problema materială, adică din nivelul de trai al populației. Satisfacerea acestei necesități ar putea reduce sărăcia și excluderea socială, însă continuă să fie o problemă considerabilă în Republica Moldova și într-o serie de țări europene. Această problemă este reflectată în diferite cercetări internaționale și naționale. De exemplu, în lucrarea cercetătorilor din Rusia cu denumirea “Analiza comparativă a consumului și a cheltuielilor în sectorul locativ”, unde se discută detaliat problematica dată [1], este comparat nivelul de satisfacere a nevoilor de locuințe ale populației în condițiile din 1989 și 2009; identificarea populației care au câștigat sau au pierdut ca urmare a schimbărilor radicale care au avut loc în sectorul locuințelor. Satisfacția nevoilor de locuințe este evaluată în următoarele domenii principale: nivelul real al consumului de locuințe, inclusiv nivelul de dotare cu o suprafață totală de locuințe; posibilitățile de îmbunătățire a condițiilor de locuit și dinamica îmbunătățirii condițiilor de locuit; accesibilitatea prețurilor la cumpărarea de locuințe în proprietate, închirierea locuințelor, precum și plata serviciilor locativ-comunale.

În lucrarea lui Zhukovskaya I. “Veniturile și furnizarea de locuințe populației ca factori de creștere a nivelului de trai” se face o analiză a veniturilor și a furnizării de locuințe a populației [5]. De asemenea, în lucrarea lui D. Korolkov “Disponibilitatea locuințelor ca indicator al nivelului de trai al populației din regiune” situația este analizată cu disponibilitatea locuințelor în Rusia și în regiunea Belgorod [6]. Totodată, în studiul cercetătorilor din Canada C. James Frankish, Stephen W. Hwang [2] cu denumirea “The Relationship Between Homelessness and Health: An Overview of Research in Canada” se cercetează și se analizează situația fondului locativ în Canada și alte țări. Concomitent, cercetătorii autohtoni se ocupă cu problematica dată.

Conform datelor Biroului Național de Statistică [7], în Republica Moldova în anul 2016 suprafața totală a fondului locativ a constituit 86830,6 m², însă această suprafață se extinde pe an ce trece. Cele mai multe locuințe sunt constituite din 3 camere – 36,7%, cu 2 camere – 32,2%, cu 4 și mai multe camere – 21,3% și 9,8% cu 1 cameră. Numărul locuințelor date în exploatare sunt în creștere. De la începutul anului 2017 suprafața totală a locuințelor date în exploatare constituie 327,5 mii de m². În această perioadă au fost date în exploatare peste 4 mii de apartamente și case individuale, ceea ce este în creștere cu 34,3% față de anul precedent.

Suprafața locuibilă care i se revine unui locuitor în medie total pe țară este de 16,5 m², ceea ce este cu mult mai puțin ca în alte țări din UE, de exemplu: în Polonia unui locuitor îi revine 25 m² de suprafață locuibilă, Franța – 39 m²,

Rusia – 23,4 m² [4]. Astfel, se diferențiază și numărul de camere a locuințelor în diferite țări.

La comodități comunale Republica Moldova se confruntă cu dificultăți. Multe gospodării din unele localități nu dispun de comoditățile necesare pentru un trai decent. Anume gospodăriile din spațiul rural suferă mai mult, nu numai din cauza lipsei unei locuințe separate, dar și de lipsa de venituri minim garantate pentru întreținerea și crearea condițiilor necesare pentru trai.

Indicele Progresului Social Mondial. Indicele Progresului Social este un indicator combinat al proiectului internațional de cercetare cu denumirea "Imperativul Progresului Social" (*Social Progress Imperative*), care măsoară realizările țărilor lumii în ceea ce privește dezvoltarea lor socială. Acest Index este dezvoltat în anul 2013 sub conducerea lui Michael E. Porter, președinte al Imperativului Progresului Social, Profesor la Universitatea Harvard (Harvard Business School), Profesor din Bishop William Lawrence University, specialist în management strategic și competitivitate internațională. Noțiunea de progres social a devenit una dintre cele mai importante domenii de cercetare în domeniul sociologiei, psihologiei, economiei și administrației publice, de aceea indicatorii de dezvoltare socială sunt adesea considerați o alternativă clară la indicatorii dezvoltării economice, condiție necesară, dar insuficientă pentru progresul social.

Indicele măsoară realizările fiecărei țări pe o scară de la 0 (cel mai mic grad de stabilitate) la 100 (cel mai înalt grad de stabilitate) pe baza datelor obținute în cele trei categorii de bază menționate mai sus. O descriere detaliată a metodologiei de formare a indicelui și a surselor de date pentru acesta este prezentată în publicarea anuală a ratingului pe baza rezultatelor următorului studiu comparativ. Indicele cuprinde țări pentru care sunt disponibile indicatori fiabili și se bazează pe o combinație de date din sondajele de opinie – 12%, evaluări ale experților în dezvoltare – 25% și informații statistice ale organizațiilor internaționale – 61%.

Potrivit *Social Progress Imperative*, în timp ce PIB-ul reflectă nivelul de calitate a vieții dintr-o țară, Indicele progresului social reflectă starea unei societăți, evaluată în baza mai multor indicatori sociali axați pe necesitățile de bază ale unui om, calitatea vieții sale și posibilitățile de dezvoltare.

În determinarea succesului unei țări în domeniul progresului social, mai mult de 50 de indicatori sunt combinați, grupați în trei grupe principale:

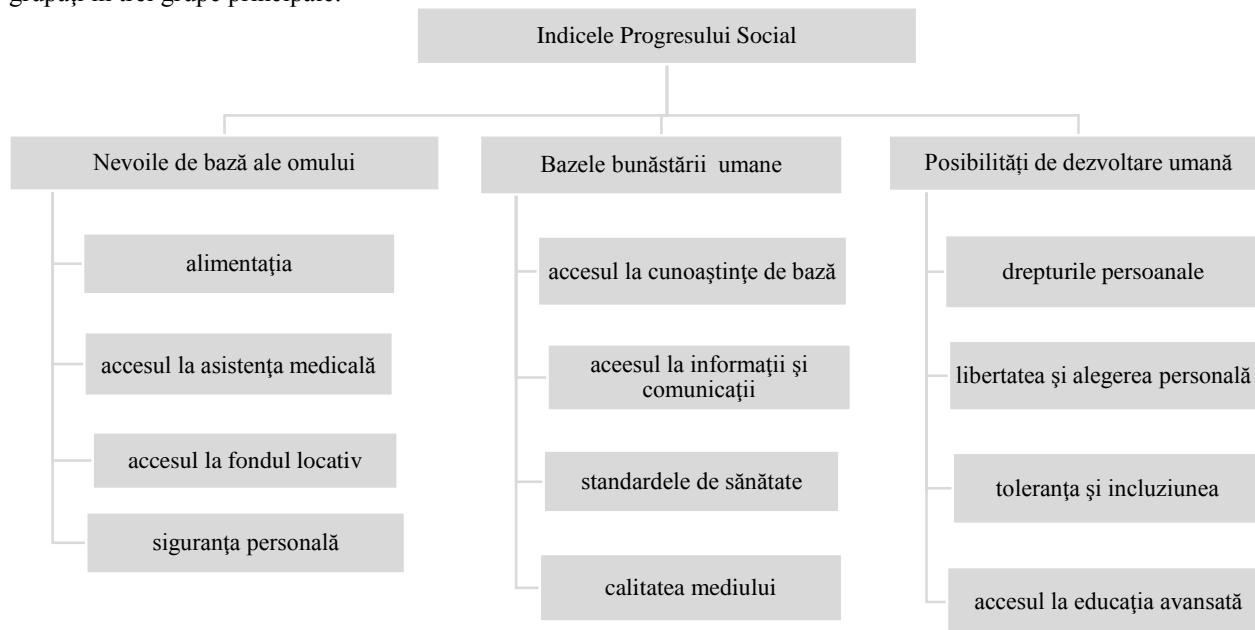

Figura 1. Structura Indicelui Progresului Social

Sursa: Elaborată de autori în baza [3].

Așadar, Indicele Progresului Social este divizat pe 3 grupe și include în total 12 componente principale, care cuprinde mai mult de 50 de indicatori. Unul dintre indicatorii importanți ai acestui Indice este Accesul la fondul locativ / locuință (shelter). Aceasta înseamnă că condițiile de viață adecvate sunt esențiale pentru siguranța, sănătatea și demnitatea umană. Pentru a fi considerate adecvate, locuințele trebuie să fie mai mult decât cei patru pereți și acoperișul. Trebuie să fie în siguranță, să ofere protecție împotriva elementelor, să includă facilități de bază și să fie accesibile. Acest indicator include sub-indicatori, cum ar fi: Disponibilitatea locuințelor la prețuri accesibile; Accesul la energie electrică; Calitatea alimentării cu energie electrică; Decesele atribuite poluării aerului din gospodării.

Conform ratingului Indicelui Progresului Social, cele mai dezvoltate țări din punct de vedere social sunt următoarele țări: Danemarca cu Indicele Progresului Social Complet – 90,57; Finlanda – 90,53; Islanda – 90,27; Norvegia – 90,27; Elveția – 90,10; Canada – 89,84; Olanda – 89,82; Suedia – 89,66. Țările outsideri în clasamentul mondial sunt: Republica Centrafricană – 28,38; Afghanistan – 35,66; Angola – 40,73; Niger – 42,97; Yemen – 43,46. Potrivit clasamentului dat, Republica Moldova s-a clasat pe poziția 72-a din 128 de țări cu punctajul 66,31.

Țările vecine cum ar fi România, Rusia, Belarus și Ucraina se află pe poziții mai ridicate a ratingului față de Republica Moldova. România fiind pe cea mai ridicată poziție față de țările învecinate clasându-se pe poziția 44,

Ucraina – 64, Belarus – 65 și Rusia clasându-se pe poziția 67. Însă acest indice al Republicii Moldova este mai ridicat față de Tadjikistan, care e clasat pe poziția 92, Azerbaidjan – 76, Kirgîzstan – 77, Uzbekistan – 85 și Tadjikistan – 92.

Conform componentei accesul la fondul locativ / locuință (shelter), țările cu punctaj semnificativ sunt: Danemarca – 94,27; Finlanda – 92,64; Islanda – 87,15; Norvegia – 89,27; Elveția – 91,38; Canada – 88,12; Olanda – 91,31; Suedia – 88,19. Țările outsideri sunt: Republica Centrafricană – 6,96; Afghanistan – 22,92; Angola – 28,49; Niger – 31,24; Yemen – 45,72. Potrivit acestei componente punctajul Republicii Moldova este 72,27.

Comparativ cu Indicele Progresului Social din anii precedenți în anul 2017 toate țările au avut progres [3, p.22]. Cele mai mari progrese au fost înregistrate în așa componente ca accesul la informații și comunicații și accesul la educația avansată [3, p.45].

Tabelul 1. Clasamentul mondial pe nivel de dezvoltare socială a unelor țări ale lumii, 2017

Țările	Rating-ul	Indicele Progresului Social Complet (Social Progress Index Full Results)	Accesul la fondul locativ
Danemarca	1	90,57	94,27
Finlanda	2	90,53	92,64
Spania	16	86,92	86,43
Franța	19	85,92	88,40
Slovenia	21	84,32	84,84
Estonia	23	82,96	87,24
Italia	24	82,62	84,94
Grecia	33	78,92	82,48
Letonia	34	78,61	80,07
Lituania	35	78,09	80,59
Ungaria	37	77,32	80,45
Bulgaria	41	74,42	83,42
România	44	73,53	75,09
Georgia	53	70,80	79,48
Armenia	59	69,01	77,71
Ucraina	64	68,35	74,74
Belarus	65	67,80	78,74
Rusia	67	67,17	77,57
Republica Moldova	72	66,31	72,27
Kazahstan	74	66,01	76,29
Azerbaidjan	76	65,33	82,40
Kirgîzstan	77	65,33	69,36
Uzbekistan	85	62,02	88,08
Tadjikistan	92	58,87	72,92

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor [3].

Conform rezultatelor Indicelui Progresului Social, Republica Moldova a acumulat cel mai mare punctaj la următoarele componente: alimentația și accesul la asistența medicală, înregistrând 97,96 de puncte din 100; accesul la cunoștințele de bază (educație) – 93,07; nevoile de bază ale omului – 79,32; siguranță personală – 75,89 și acces la informații și comunicații – 75,65.

Tabelul 2. Indicele Progresului Social pentru Republica Moldova pe componente, 2017

Denumirea indicatorului	PIB	Nevoile de bază ale omului (Basic Human Needs)	Bazele bunăstării umane (Foundations of Wellbeing)	Oportunitate (Opportunity)	Alimentația și accesul la asistența medicală (Nutrition and Basic Medical Care)	Apa și situația sanitară (Water and Sanitation)	Accesul la fondul locativ - locuință (Shelter)	Siguranță personală (Personal Safety)
Rezultate	\$4,742	79,32	70,52	49,08	97,96	71,17	72,27	75,89
Denumirea indicatorului	Accesul la cunoștințe de bază/educație (Access to Basic Knowledge)	Acces la informații și comunicații (Access to Information and Communications)	Sănătatea și bunăstarea (Health and Wellness)	Calitatea mediului ambiant (Environmental Quality)	Drepturile personale (Personal Rights)	Libertatea și alegerea personală (Personal Freedom and Choice)	Toleranță și incluziune (Tolerance and Inclusion)	Accesul la educația avansată (Access to Advanced Education)
Rezultate	93,07	75,65	59,99	53,36	64,77	52,11	37,30	42,14

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor [3, p.75].

Cele mai mici punctaje au fost înregistrate la următoarele componente: toleranță și incluziune – 37,30 și accesul la educația avansată cu 42,14 de puncte.

Indicatorul accesul la fondul locativ / locuință (shelter) a acumulat 72,27 de puncte, ceea ce rezultă că în Republica Moldova problema data există, dar nu este pe primul loc printre toate problemele sociale cu care se confruntă oamenii din țară.

Concluzii și recomandări. Conform raportului Indicelui Progresului Social Republica Moldova se află aproape la mijlocul clasamentului printre țările incluse în raport și ocupă locul 72 din 128 de țări ale lumii. Ea se plasează în urma multor țări dezvoltate, care se situează în acest clasament cu indicatori mai buni, ceea ce înseamnă că mai sunt necesare acțiuni suplimentare în dezvoltarea socială a țării.

Totuși, Republica Moldova se confruntă cu mai multe probleme, însă pentru a avea o poziție mai de sus a acestui rating trebuie acordată mai multă atenție accesului la fondul locativ. Asigurarea cu locuințe sociale pentru familii social defavorizate este un pas imens în ceea ce privește creșterea și dezvoltarea Republicii Moldova în clasamentele internaționale.

Autoritățile de stat au început a lucra asupra rezolvării problemelor accesului la fondul locativ și a dificultății de a procura o locuință. Ministerul Finanțelor a prezentat pentru consultări publice un proiect de lege privind unele măsuri de implementare a programului *Prima casă*. Acest proiect va asigura accesul populației la împrumuturile ipotecare, pentru a crea condiții optime pentru a majora termenul de scadență a împrumutului. La acest program vor putea participa persoanele sub 45 de ani, cetățeni ai Republicii Moldova care nu dețin locuințe, dar care au venituri din surse oficiale. Cu astfel de proiect în țară se va micșora migrația în rândul tinerilor, se va stimula creșterea ocupării oficiale a populației și creșterea transparenței tranzacțiilor imobiliare.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. КОСАРЕВА Н. Б., ПОЛИДИ Т. Д., ПУЗАНОВ А. С., ТУМАНОВ А. А. Сравнительный анализ потребления и расходов в жилищной сфере. Докл. к XII Междунар. науч. конф. Нац. исслед. ун-та «Высшая школа экономики» по проблемам развития экономики и общества, Москва, 5–7 апреля 2011 г.; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2011. — 56 с. — 1000 экз. — ISBN 978-5-7598-0887-9 (в обл.)
2. FRANKISH C. JAMES, HWANG STEPHEN W., QUANTZ DARRYL. The Relationship Between Homelessness and Health. An Overview of Research in Canada. In: Hulchanski, J. David; Campsie, Philippa; Chau, Shirley; Hwang, Stephen; Paradis, Emily (eds.) Finding Home: Policy Options for Addressing Homelessness in Canada (e-book), Chapter 2.1. Toronto: Cities Centre, University of Toronto. 2009, ISBN 978-0-7727-1475-6 www.homelesshub.ca/FindingHome
3. PORTER MICHAEL E., STERN SCOTT, GREEN MICHAEL. Social Progress Index 2017. Social Progress Imperative 2017. 2101 L Street NW, Suite 800, Washington, DC 20037, socialprogressimperative.org, https://www.socialprogressindex.com/assets/downloads/resources/en/English-2017-Social-Progress-Index-Findings-Report_embargo-d-until-June-21-2017.pdf
4. Как очеловечить “квадраты”, эксперт online, Москва 18.09.2017, [ultima accesare 18.09.2017], Disponibil la: <http://expert.ru/expert/2015/15/kak-ochelovechit-kvadratyi/media/259583/>
5. ЖУКОВСКАЯ И. Доходы и обеспеченность населения жильем как факторы повышения уровня жизни. Имущественные отношения в РФ №9(132). 2012, стр. 15-31.
6. КОРОЛЬКОВА Д. Доступность жилья как индикатор уровня жизни населения в регионе. ФГАОУ ВПО «Белгородский государственный национальный исследовательский университет». <https://www.fundamental-research.ru/ru/article/view?id=34902>
7. Biroul Național de Statistică, Fondul Locativ al Republicii Moldova la 1 ianuarie 2017, [ultima accesare 18.09.2017], Disponibil la: <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=168&id=5677>